

INNOVATIVE TEACHING METHODOLOGIES IN HIGHER EDUCATION: ENHANCING STUDENTS' CRITICAL THINKING SKILLS

Abdukahhorova Nigorakhan Sanjarali kizi¹, Turdimatova Madinakhan Ravshanbek kizi²

¹*Frist year student, Fergana State University*

²*EFL teacher, Fergana State University*

¹*e-mail: nigoraabduqahhorova1@gmail.com, ²e-mail: 19950908tm@gmail.com*

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta'limda innovatsion ta'lim metodologiyalari va ularning talabalar tanqidiy fikrlashini rivojlantirishdagi ta'sirini o'rganiladidi. Muammoga asoslangan, loyihaga asoslangan, hamkorlikda o'rganish va texnologiyaga asoslangan yondashuvlar talabalarni faol jalb qiladi hamda analitik va muammo yechish ko'nikmalarini shakllantiradi. Ushbu metodologiyalar akademik natijalarni yaxshilash bilan birga kognitiv va amaliy kompetensiyalarni rivojlantiradi.

Kalit so'zlar: *Innovatsion ta'lim metodologiyalari, tanqidiy fikrlash ko'nikmalari, (PBL)muammoga asoslangan ta'lim, (PjBL)loyihaga asoslangan ta'lim (CL)hamkorlikda o'rganish*

So'nggi yillarda oliy ta'lim muassasalarida talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ta'lim natijalaridan biri sifatida qaralmoqda. An'anaviy o'qitish usullari har doim ham talabalarning tahliliy va mustaqil fikrlashini yetarli darajada rivojlantira olmaydi. Shu sababli, ushbu muammoni hal etishda innovatsion o'qitish metodologiyalari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bunday yondashuvlar faol ta'lim, muammoli vazifalar va talaba markazli o'qitishni rag'batlantiradi. Zamonaviy pedagogik strategiyalar va texnologiyalarni integratsiya qilish orqali samarali ta'lim muhiti yaratiladi.

Muammoga asoslangan ta'lim (PBL) jarayonida talabalar muammo holati yoki ssenariydan kelib chiqadigan "triggerlar" (rag'batlantiruvchi omillar) asosida o'zlarining o'quv maqsadlarini mustaqil ravishda belgilaydi. Shundan so'ng, talabalar mustaqil va o'z-o'zini boshqaruvchi ta'lim faoliyati bilan shug'ullanadi hamda keyinchalik guruhga qaytib, egallangan bilimlarini muhokama qiladi va takomillashtiradi. Shu sababli, ushbu metodologiya muammo yechishga qaratilgan metod bo'lishdan ko'ra, mos tanlangan muammolar orqali bilim va tushunchalarni chuqurlashtirishga xizmat qiladigan yondashuv hisoblanadi. Ushbu jarayon aniq belgilangan bosqichlarga ega bo'lib, o'xshash ketma-ketlik asosida amalga oshiriladi¹⁷¹. Shuningdek, bu metod talabalarning tayyor bilimlarni passiv qabul qilishidan ko'ra, muammoli vaziyatlar asosida bilimlarni izlash, tahlil qilish va umumlashtirish jarayonida faol ishtirokini ta'minlaydi. Natijada, ta'lim jarayoni mazmunan chuqurlashib, talabalarda bilimlarga nisbatan ongli va mas'uliyatli munosabat shakllanadi.

Loyihaga asoslangan ta'lim (Project-Based Learning – PBL) zamonaviy oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil fikrlash, tadqiqot olib borish va muammolarni tizimli hal etish kompetensiyalarini rivojlantiruvchi samarali pedagogik yondashuv hisoblanadi.

O'qituvchilar uchun mo'ljallangan PBL (Project-Based Learning) qo'llanmalarida keltirilgan ta'riflarga ko'ra, loyihalar murakkab vazifalar bo'lib, ular muammoli yoki murakkab savollar asosida tashkil etiladi hamda talabalarni loyihalash, muammo yechish, qaror qabul qilish yoki tadqiqot faoliyatiga jalb etadi. Bunday loyihalar talabalarga uzoq vaqt davomida nisbatan mustaqil ishlash imkoniyatini yaratadi va yakunda real hayotga yaqin loyihalar yoki taqdimot bilan yakunlanadi (Jones, Rasmussen & Moffitt, 1997; Thomas, Mergendoller & Michaelson, 1999)¹⁷². Ushbu metodologiya talabalarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan integratsiya qilishga xizmat qiladi. Talabalar loyihani amalga oshirish jarayonida turli yondashuvlarni sinab ko'radi, natijalarni tahlil qiladi va taqdim etadi. Shu tarzda, ularda tanqidiy va ijodiy fikrlash ko'nikmalari rivojlanadi. Masalan, Muhandislik fakultetida talabalarga ekologik barqaror binolarni loyihalash vazifasi berildi.

¹⁷¹ Wood D. F. Problem based learning //Bmj. – 2003. – T. 326. – №. 7384. – C. 328-330.

¹⁷² Thomas J. W. A review of research on project-based learning. – 2000.

Ular turli qurilish materiallari va energiya samadorligini ilmiy asosda tahlil qiladi hamda loyiha natijalarini taqdim etadi. Biznes va iqtisod fakultetlarida esa talabalar real yoki simulyatsion kompaniya uchun marketing strategiyasini ishlab chiqish, bozor tahlili va qaror qabul qilish jarayonlarini amalga oshiradi. Natijada, loyiha faoliyatlari orqali talabalar nazariy bilimni real vaziyatlarda tatbiq etadi, mustaqil tadqiqot, guruhda hamkorlik va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, shuningdek, akademik va kasbiy kompetensiyalarini mustahkamlaydi.

Hamkorlikda o'rganish (Collabrative Learning) talabalarning kichik guruhlarda birgalikda bilim olish jarayoniga asoslangan pedagogik yondashuv hisoblanadi.

Hamkorlikda ta'lim (Collaborative Learning) metodining akademik foydalari:

1. CL talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.
2. Talabalarni o'quv jarayonida faol ishtirok etishga jalb qiladi.
3. Sinfdagi o'quv natijalari yaxshilanadi.
4. Talabalarga muammolarni hal qilishning to'g'ri strategiyalarini namoyish etadi¹⁷³.

Ushbu metod talabalarga turli fikrlarni muhokama qilish va birgalikda yechim topish imkonini beradi. Shu bilan birga, guruhdagi faol ishtirok sinf natijalarini yaxshilash va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi. Buning natijasida, talabalar nafaqat nazariy bilimni o'zlashtiradi, balki amaliy va ijtimoiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Shu kabi yondashuvlar talabalarni o'quv jarayoniga faol jalb qiladi, mustaqil va guruhda muammo yechish ko'nikmalarini shakllantiradi hamda nazariy bilimlarni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkonini yaratadi. Innovatsion metodologiyalarni integratsiya qilish nafaqat akademik natijalarni yaxshilaydi, balki talabalarni kasbiy muvaffaqiyat uchun zarur bo'lgan kognitiv, ijtimoiy va amaliy kompetensiyalar bilan ta'minlaydi.

Xulosa qilib aytganda, oliy ta'lim muassasalari o'quv dasturlarida innovatsion ta'lim strategiyalarini davomli joriy etishi, faol o'rganishga va talaba markazli yondashuvlarga e'tibor berishi lozim. Shu bilan birga, o'qituvchilarni rivojlantirish dasturlari va yetarli texnologik resurslarni ta'minlash metodologiyalarning samadorligini oshirishga xizmat qiladi va innovatsion pedagogik amaliyot orqali tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirgan talabalar zamonaviy murakkab kasbiy muhitda analitik va qaror qabul qilish ko'nikmalariga ega bo'ladi.

REFERENCES

1. Laal M., Ghodsi S. M. Benefits of collaborative learning //Procedia-social and behavioral sciences. – 2012. – T. 31. – C. 486-490.
2. Thomas J. W. A review of research on project-based learning. – 2000.
3. Wood D. F. Problem based learning //Bmj. – 2003. – T. 326. – №. 7384. – C. 328-330.

¹⁷³ Laal M., Ghodsi S. M. Benefits of collaborative learning //Procedia-social and behavioral sciences. – 2012. – T. 31. – C. 486-490.